

“Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa” (Nichita Stănescu)

septembrie 2012
anul III
nr. 9 (30)

LitArt

Se distribuie
GRATUIT.

Publicație lunară de cultură. Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor. ISSN: 2067 - 5240

Ecouri

Șezătoarea literară LitArt 2012 - Zau de Câmpie

Poezia și cântecul au fost la ele acasă sâmbătă, 8 septembrie, la Zau de Câmpie. Șezătoarea literară „LitArt”, a bifat cea de-a doua ediție.

Evenimentul a fost organizat cu sprijinul Consiliului Județean Mureș și în colaborare cu Primăria comunei Zau de Câmpie și Societatea Scriitorilor și Editorilor Mureșeni. La întâlnirea cu publicul au participat redactorii și colaboratorii revistei care și-au dat concursul la reușita unui eveniment unic în ultimii douăzeci de ani pe Câmpia mureșeană.

Șezătoarea literară „LitArt” a debutat cu discursul editorului, poetului și filosofului Eugeniu Nistor, membru în colegiul onorific al revistei. Acesta a ținut să sublinieze că evoluția societății

este invers proporțională cu interesul pentru citit și că era digitală face concurență lecturii. Eugeniu Nistor a propus și soluții pentru remediarea acestei situații. El spune că ar fi de bun augur ca în grilele programelor radio și TV să fie incluse, în mod obligatoriu, și emisiuni culturale. Nistor a condus apoi discuția către faptul că șezătoarea este prin excelență un obicei rural și a adăugat că: „noi suntem, prin excelență, o civilizație rurală”. În aceeași ordine de idei, poetul a citit o poezie inspirată de satul său natal.

Următorul la cuvânt a fost criticul literar Cornel Moraru și el membru în colegiul onorific al revistei LitArt. El a menționat că ultima sa vizită la Zau de Câmpie a fost cu 17 ani în urmă, când, însoțit de marii critici Adrian Marino și Matei Călinescu a luat parte la o lansare de carte a poetului Adrian A. Giurgea. Moraru a menționat câteva puncte-cheie din istoria revistei literare „Vatra” și a conchis că revista „LitArt” asigură continuitatea standardului impus de „Vatra” și s-a arătat de acord cu cele spuse de Eugeniu Nistor, conchizând că: „Vrând-nevrând suntem fii ai satului de pretutindeni”. (Continuare în pag. 4)

TOTEM 2012

Fundația de Artă Contemporană organizează în perioada 20 septembrie – 13 noiembrie 2012 Expoziția Internațională de Artă Plastică „TOTEM”, ediția a VII-a, Târgu-Mureș.

Detalii în pagina 5

Șerban Foarță - 70

Julian BOLDEA

Poezia lui Șerban Foarță se naște dintr-o totală libertate a imaginărilor: sunetele, cuvintele, imaginile se înlanțuie într-un miraj al voluptății semantice, în care avatarurile și nuanțele verbului sunt etalate cu dexteritate manieristă. În poezia românească de azi, Șerban Foarță ocupă un loc singular. Nu există vreun alt poet care să-i poată concura spiritul calofil, prețiozitățile, tentația livrescului, înclinația spre joc sau teatralitatea împinsă spre bufonerie a versurilor. Poemele lui Foarță reunesc, în substanța lor fluidă, adevărate labirinturi de oglinzi în care realul și imaginarul, fenomenalitatea și reveria se întrepătrund fără încetare. Incantațiile delicate, fragile și tandre, nu sunt lipsite de o înfiorare tragică, reculeasă, transcrisă în tonalitatea grav-ironică atât de proprie poetului timișorean. Un „homo ludens cu o ținută aristocratică”, Șerban Foarță e autorul unei poezii ce se impune „printr-o caloflie fanatică, dusă până la o delirantă pedanterie” (Gheorghe Grigurcu). Unele poeme se impun prin structura și tonalitatea lor barbiană, prin concizia expresiei și prin semantica sedusă de circumvoluțiile ermetice ale frazării: „Cu luare-aminte (pe când, seara,/ iatacele-n eșarfe-ncep;/ ea tace leneș; arfe-ncep;/ culoarea minte) (pe când seara// alb astru-n cearcăn vânător, ori/ mărgea-n privirea mea aprinde)/ mărgea, privirea mea, a prinde,/ albastru-ncearcă-n vânătorii!”. Desigur, jocurile de cuvinte, luxurianța lexicală, aromele arhaizante, subtilitățile ermetice sunt cele care dau farmec liricii lui Foarță, mai în fiecare poem. În ciuda unei obiectivități autoimpuse, a unei echidistanțe controlate mereu, în abisul textului, ca și în faldurile strălucitoare ale poemului se poate bănui figura unui eu liric neliniștit, marcat în profunzime de amprenta solitudinii și a tristeții ontologice. Ilustrativ e chiar celebrul poem Balada baionetei din Bayonne, în care verva lexicală, jocurile de cuvinte, ornamentele lexicale nu pot amputa cu totul un sentiment, impregnate de livresc, al nostalgiei și efemerului: “Olanda vine din Olanda,/ cașmirul vine din Cașmir,/ că ni s-a ofilit ghirlanda,/ cu toate astea, nu mă mir.../ ...Am mai dansat o arleziană,/ a mai căzut un batalion:/ sclipea-n Artois o arteziană/ și-o baionetă, la Bayonne.// De la Berlin venea berlina/ și indigoul de la Ind;/ iubea Marcel pe Albertina/ și era foarte suferind.../ ...și ne-a cuprins indiferența/ și-a mai pocnit câte-un balon:/ sclipeșc faianțele-n Faenza/ și baionetele-n Bayonne.// Voltaire dormea într-o volteră / și, între timp, filozofa,/ a mai trecut de-atunci o eră,/ a mai căzut câte-o sofa.../ ...De ce se clatină iatacul/ și cad ghiulele pe balcon?/ Opriți, opriți, opriți atacul/la baionetă, la Bayonne!// ÎNCHINARE:/ A mai trecut o belepocă;/ adio, domnule baron!.../ ...Sclipește-n soare, echivocă,/ o baionetă, la Bayonne”.

Lubitor de ceremonialuri cu ușor aer desuet, amator de prețiozități nostalgice, recurgând la jocurile, rafinatele gratuite și ornamentele limbajului poetic, Șerban Foarță e, nu mai puțin, un poet al încifrării mesajului, al camuflării esențelor dedesubtul arhitecturii labirintice a textului, în alcătuirii lexicale ce unesc puritatea și gratuitatea, grațiozitatea imagistică și calofilia. Întoarcerea la propriul text, privirea în abis, autoreflexivitatea, toate acestea sunt elemente constitutive ale lirismului lui Șerban Foarță, poet și eseist de amplă forță conceptuală, predispus, deopotrivă, la structurarea și destructurarea poemului, la facerea și analitica versului. Textualismul lui Foarță este, desigur, unul hiperlucid, unul care celebrează alcătuirea perisabilă, agonală a textului, dar și situațiile-limită în care e pusă, uneori, chiar poezia, prin confruntarea permanentă cu propriile ei iluzii și cu propriile ei limite. Iată de ce, atitudinea pe care o are în fața poeziei Șerban Foarță nu este atât una exclusiv jubilară, extatică sau marcată de voluptăți ale formelor și sensurilor cuvintelor. Recursul la meandrele amăgitoare ale textului este, pentru Șerban Foarță, o asumare a mirajului cuvintelor ce se caută înfringurate unele pe celelalte, printr-o halucinantă și proteică tentativă de a restaura legitimitatea ființei și rostirii poetice, într-o lume postmodernă relativizantă și ironică.

distribuția: Cătălina Mustățea, Nicolae Cristache, Diana Avrămuț, Sergiu Marociș, Luchian Pantea, Tiberiu Vasiliuc, Andrei Chiran, Raisa Ané, Ioana Declanu

scenografia Bartha József / muzica: Lucian Ban

www.teatrulnational.ro / spectacole@teatrulnational.ro / www.bclermastef.ro

Discursul de recepție în Academia Română al lui Octavian Goga - "Coșbuc", 1923

de Eugeniu NISTOR

O întregă pleiadă de poeți ardeleni au evocat în opera lor satul și rânduielele lumii în care au văzut lumina zilei, între aceștia fiind: Coșbuc, Goga, Șt. O. Iosif, Lucian Blaga, Aron Cotruș, Mihai Beniuc, Ioan Alexandru, Ion Horea ș.a. Dar șirul acestora începe, însă, cu badea George Coșbuc. Nu întâmplător, atunci când este primit sub cupola Academiei Române, discursul de recepție al bardului mesianic de la Rășinari a fost un elogiu adus poetului țărănimii – cald, admirativ, înduioșător...

La 30 mai 1923, în ședința solemnă a Academiei Române, ținută sub președinția regelui Ferdinand, poetul Octavian Goga rostește admirabilul său discurs de primire în cel mai înalt for științific și cultural al țării, evocând personalitatea și opera lui George Coșbuc, cu un răspuns aparținându-i profesorului G. Bogdan Duică. Sopotind poezia coșbuciană ca pe o izbândă a literaturii noastre, care o anticipă pe cea politică, desăvârșită la Alba Iulia, în 1918, adresându-se regelui, Goga remarcă, în chip pătrunzător, că: „reîntregirea solului național sub sceptrul Maiestății Voastre, nu s-a sbătut în avânturi înfrigurate, după ce poezia cu culmile ei eterne a săvârșit logodna, dându-ne de o parte geniul lui Eminescu și de alta paginile nepieritoare ale lui Gheorghe Coșbuc.”

Noul academician prezintă câteva etape importante din viața lui Coșbuc, care i-au marcat acestuia sensibilitatea și au imprimat elan în creațiile lui lirice de mai târziu, între acestea situând: copilăria senină de la casa părintească, în „atmosfera de liniște și împăcare patriarhală”, învățarea primelor slove de la dascălul Tăsănuță din Hordou, apoi școala primară din satul învecinat Telciu și liceul de la Năsăud, unde din cei 14 elevi de clasa a VIII-a, 12 erau copii de țărani și oieri, în legătură cu elementul biografic rămânând mărturie confesiunea poetului, din care avem unele detalii semnificative: „vacanțele ni le petreceam prin păduri și prin munți, căci numai la școală eram *domnișori*, iar acasă eram țărani.”² Însă la liceul năsăudean învățătura era privegheată de dascăli eminenti, animați de puternice avânturi puse în slujba emancipării nației, astfel încât sub oblăduirea acestora „stăruia un spirit de îndrăzneală a revendicărilor noastre și societatea de lectură *Virtus romana rediviva* a elevilor, constituită la 1870, cu activitatea ei, e o oglindă a năzuințelor literare de până atunci.”³ Cadrul educațional deschis oferit de liceul năsăudean s-a dovedit a fi de bun augur pentru ucenicia literară a tânărului din Hordou căci, scrie Goga: „aici a început Coșbuc să-și urzească cele dintâi versuri. Dacă ar fi rămas analfabet în căciulă și ițari totdeauna, s-ar fi ales din el un colăcar la nunți, un mare meșter anonim, ca autorul *Mioriței*, și suflarea lui de foc s-ar fi topit în flacăra pururea primenită a folklorului...”⁴

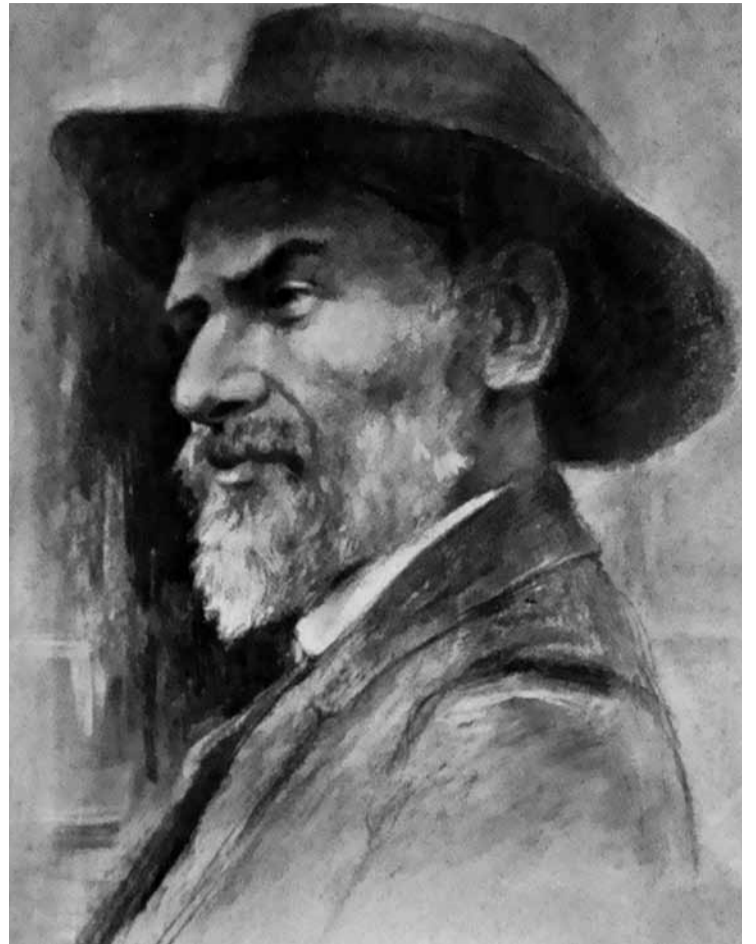
Feciorul popii din Hordou, odată scăpat de pe băncile liceului, beneficiind de o bursă din fondul public al Năsăudului, a urmat un an și jumătate cursurile Facultății de Filosofie și Litere a Universității maghiare din Cluj, care avea și o catedră de limba română, însă instituția în sine „l-a desgustat cu atmosfera ei străină și respingătoare...”⁵ Dar, cu toate acestea, acolo a avut posibilitatea de a cunoaște și aprofunda cursurile de teoria și istoria retoricii, de sintaxă elină, de literatură latină și interpretări la textele lui Cicero. Debutază în decembrie 1884, în paginile revistei *Tribuna*, cu snoava versificată „Filosofii și plugarii”, semnată cu pseudonimul C. Boșcu – fapt ce marchează și începutul unei intense colaborări cu publicația sibiană. Chemat de Titu Maiorescu la București, în 1889 (unde devine angajat al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice), Coșbuc trece granița fără pașaport, fiind declarat fugar al imperiului habsburgic: „Se ducea însă – scrie Goga – în fiecare vară la Predeal și când îl vedeam la București toamna ne spuneau cu un zâmbet obosit că a fost până

la stâlpul de frontieră și că l-a alungat de acolo un jandarm cu pene de cocoș. Ce furtuni mute vor fi bătut atunci în adâncurile din care au țâșnit accentele sumbre de baladă?”⁶ Și-apoi, evocatorul se referă la un alt moment înduioșător din viața poetului țărănimii când, după amnistia din 1910, a tuturor fugarilor din Imperiu, a putut să se reîntoarcă în Ardeal și, participând anonim la o serbare culturală la Sibiu, a fost recunoscut și aclamat de mulțime, iar oamenii aceia simpli, din popor, „s-au asociat și a cântat toată lumea, și cânta și el plângând: *Pe umeri pletele-i curg râu / Mlădie ca un spic de grâu / Atâta mi-e de dragă...*”⁷

În continuare sunt rememorate împrejurările vieții literare românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea, când „Geniul lui Eminescu își proiecta pe toată întinderea lumina orbitoare,”⁸ când tristețea romantică și decepția sfâșietoare, importate de către tinerețea noastră intelectuală din Occident – erau manifestări predominante în moda artistică a epocii. Dar atunci, la momentul potrivit, apare cartea de debut al lui Coșbuc, *Balade și idile* (1893), care „a înviat atmosfera, a deschis un orizont nou și a avut marele merit de a reintroduce principiul sănătății în literatura noastră”⁹ Volumul este salutat de I. L. Caragiale și comentat elogios de către Ovid Densușeanu, G. Bogdan Duică și D. Evolveanu, dar – cum se întâmplă întotdeauna la români, chiar și în literatură – poetul este defăimat public de Gr. N. Lazu, care, în broșura *Adevărul asupra poeziilor d-lui Gh. Coșbuc*, îl acuză de plagiat; începe astfel un lung șir de procese; alți contestatari fiind Anton Bacalbașa și Al. Macedonski.

Magia învăluitoare a versurilor lui Coșbuc, care nu suferea de complexul sufletului chinuit, romantic, pe care s-a axat creația eminesciană, se situa la antipod și față de „egocentrismul maladiv” al liricii simboliste și expresioniste din epocă, poezia acestuia fiind comparată de autorul discursului cu „o harfă eoliană pe care natura cântă în dragă voie. E concepția omului de la țară, în intimitate străveche cu cerul și pământul, de aceea pulsațiile vie, multitudinea de senzații, panteismul estetic care se revarsă din aceste pagini pline de mișcare. Fiecare anotimp își desfășoară bogățiile prodigioase ce se risipesc sub ochii noștri stropite cu pulbere de aur. E o încrucișare de forțe ascunse, un uriaș erotism al firii, o măreață învălmășeală de energii active, printre cari omul apare ca un atom ce se pierde în infinit...”¹⁰ Din laboratorul liric al lui Coșbuc de la București, scrie Goga admirativ, țâșneau în lumină neprețuitele lui opere, toate însă influențate de izvorul obârșiei, căci „în vuetul orașului în care s-a zămislit euritmia versurilor sonore, el mai purta cu sine un fir ascuns, o neîntreruptă chemare pasionată, puternică. Era dragostea de ai lui, rămași acasă, acolo în infundătura de la Hordou, dorul de Năsăudul copilăriei cu grănițerii și cu plopii, erau amintirile ce se deslipeau din neguri și băteau la geam în nopți de insomnie...”¹¹ Dar această rodnică plămădă poetică nu se întâmpla chiar atât de simplu și de senin cum ar părea la prima vedere ci, de bună seamă, pe un fond psihic înregistrând acute frământări sau iscând, adesea, nedumeriri și întrebări: „ce crize, ce sbuciumări, se vor fi deslănțuit în acest suflet sensibil purtat în pribegie, ce valuri de îndoieli îl vor fi străbătut în saltul vertiginos care l-a dus de la dascălul Tănăsucă până la filozofia sanscrită și la terzinele lui Dante? De câte ori nu va fi privit înapoi, de câte ori nu l-au oprit în drum pâlăierea sângelui din vine, de câte ori nu l-au durut poverile misterioase ale moștenirii din strămoși?”¹²

Vitalitatea și frumusețea senină a vieții țărănești, stăruind de secole netulburată din rosturile ei firești,

adânci – atât de fidel reflectată în poezia lui Coșbuc –, nu-i va scăpa nici filosofului Lucian Blaga, preocupat de definirea sufletului nostru cultural. Într-un capitol din *Spațiul mioritic* (cel de-al doilea volum din *Trilogia culturii*), referindu-se la influențele modelatoare ale culturii franceze și la cele catalitice ale culturii germane, care s-au răsfrânt în timp asupra sufletului românesc, gânditorul scrie despre „linia” ultimului tip de influență, cea saxonă, ca fiind ușor identificabilă în opera unor personalități deschizătoare de drumuri în cultura noastră, amintindu-i pe Gheorghe Lazăr, Titu Maiorescu, Eminescu și Coșbuc. Dar, deși constată că aparțin aceleiași tip de inducție (germană), Blaga disociază „românescul” din opera lui Eminescu, de „românescul” specific celei lui Coșbuc: „Ca material poetic Coșbuc e mai românesc decât Eminescu”, el „realizează însă românescul prin descrierea vieții folclorice. De asemenea și temperamentul lui Coșbuc e un ecou al temperamentului țărănesc”¹³ Blaga descoperă cu ingeniozitate că, în timp ce Eminescu este un spirit „sublimat, complex și creator”, poziționându-se mai aproape de ideea românească, reprezentând neamul, dar nu oricum, ci „printr-un fel de legitimism de ordin divin”, în schimb, Coșbuc se situează în lăuntru fenomenelor românești, ca parte a lor, și, la o ușoară evaluare, acesta ar putea conta ca exponent fidel al poporului, propulsat printr-un fel de „consimțământ plebiscitar.”¹⁴

Revenind însă la discursul de recepție al poetului pătimirii Ardealului, se poate observa ușor că acesta nu își reprimă deloc sentimentele de admirație față de înaintașul său, ba chiar dimpotrivă – el se scotește pe sine drept un descendent al acestuia, în sensul spiritual al cuvântului, ambii având aceeași rădăcină străbună: „țărănimea ardeleană”, din care „a răsărit, și cântecul ei l-a împletit mai departe Gheorghe Coșbuc. Amintirea lui aș dori s-o evoc în cuvinte pioase sub cupola Academiei Române, unde mi-ați făcut onoarea de a răsplăti străduințele mele chemându-mă la scaunul lui văduvit.”¹⁵

Atunci, la 30 mai 1923, badea George Coșbuc a fost evocat și elogiat, sub cupola Academiei, ca nici un alt poet român!

NOTE ȘI BIBLIOGRAFIE:

1. Octavian Goga, *Coșbuc, discurs de primire*, Editura Cultura Națională, București, 1923, p. 8
2. Ibidem, p. 12
3. Ibidem
4. Ibidem
5. Ibidem, pp. 13-14
6. Ibidem, p. 26
7. Ibidem
8. Ibidem, p. 16
9. Ibidem, p. 18
10. Ibidem, pp. 18-19
11. Ibidem, p. 24
12. Ibidem
13. *Spațiul mioritic*, Editura Cartea Românească, București, 1936, p. 263
14. Ibidem
15. Octavian Goga, *Coșbuc, discurs de primire*, p. 10

POEME de DUMITRU MIRCEA BUDA

poemul va începe să tremure
din toate silabele, va începe să se bălbăie,
se va umple cu sudori de desuet și va avea ușori
fiori pornografici pe care apoi
am să-i fardez cu termeni abstracți
din pudoare față de ochiul criticii, față
de dl. Cistelean care îl va citi prin e-mail
privind câte un vers peste ochelari și
descojindu-l până la miez așa cum
îmi ascut eu creioanele chinezești cu briceagul
cioplindu-le vârful până ce dau de grafit.
Iar tu te vei întinde în poem ca o iubită
cuminte și ascultătoare - mă vei aștepta
să scriu despre poemul pe care îl voi scrie.
Vom privi amândoi orașul prin
pânza foșnitoare a cuvintelor.

ELEGIA OBIECTELOR

sunt spații în memorie unde
și cele mai neînsemnate obiecte
vorbesc despre ea

un parc pustiu în fața universității
vitrina plină de reclame a unui magazin

spații care se încălesc și se înverșunează
atunci când închid ochii,
formând hărți indescifrabile, palimpseste
unde traiectoria matematică a gesturilor
se descompune după algoritmi obscure

ca în a beautiful mind detaliile se fragmentează
în silabe și fragmentele sunt iluminate aleator
fără oprire fără logică și fără vreun sens

o hierofanie adânc camuflată în real
ea trece prin obiecte cu forța
unei descărcări electrice...

DEPRESIE

Mereu același sentiment chinător
aceeași obsesie de care nu pot scăpa:

Nimic nu-mi aparține de fapt

Viața trece prin mine și nu rămâne nimic -

lumea cu obiecte, oameni, cuvinte
realitatea holografică, virtuală,
se derulează cu precizia unui program sofisticat
pe monitorul tridimensional al unui computer

Nimic nu e întâmplător și nimic nu îmi aparține

Nu există cu adevărat decât ceea ce îmi lipsește
ceea ce am pierdut și regret:
vocea muzicală a bunicii povestindu-mi
despre trenurile cu soldați din anii războiului
mâna ei noduroasă și caldă mângâindu-mi părul
gustul dulceag al merelor uscate de ea

Există cu adevărat doar acele după-amieze de iarnă
când zăpada de sub geam avea inflexiuni mov
și mașinile se împotmoleau claxonând
există numai glasurile părinților mei sub pomul de Crăciun
zâmbetele lor și toate jucăriile din cutii
mașinuțele chinezești și indienii din plastic
trenulețul electric, abțibildurile și cărțile cu povești.

Nu pot avea nimic din ce există și nimic
din ce am acum nu există de fapt:

Numai amintirile sunt adevărate
fracțiunile vieții devin reale numai
după ce trec și nu-mi mai aparțin

.....
Iată de ce poemele mele de dragoste
nu vor putea fi scrise decât la trecut -
singurul timp în care tu ești adevărată
și iată de ce îți spun întotdeauna că
toate poemele mele de dragoste sunt deja scrise
că eu nu fac decât
să îmi sfidez obsesiile și neputința scriind.

PROZĂ PROUSTIANĂ

vin amintirile în haită și se așează
pe marginea mesei la care stau
ele sunt polimorfe, pot circula prin obiecte
fără ca eu să îmi dau seama.

vin amintirile și mă pândesc
din marginea mesei,
șușotesc între ele înțelegându-se
cum să mă încolțească mai lesne.
apoi se strecoară în textura
feței de masă ca atunci când
o ating să îmi revină în minte
senzația nisipie a rochiilor tale de catifea,
intră în ecranul televizorului și provoacă
o furtună magnetică printre electroni,
intră în difuzor și alterează armonicele
iar eu văd cum prezentatoarea de știri
are brusc părul, ochii, obraji și buzele tale
din pozele de promoție de anul trecut
iar vocea ei îmi amintește de răsul tău
din diminețile unui februarie de demult.

vin amintirile în ritm de rock alternativ
și-mi invadează pe rând toate lucrurile
mi le drează să se comporte ca niște
săgeți invizibile cu cozile în trecut
și vârfuri înfipte
în fiecare centru al creierului.

după o vreme amintirile se resorb
ies prin spectrul vizibil și auditiv al obiectelor
vin în haită și se așează din nou
pe marginea mesei la care stau
chicotesc și se înghiontesc curioase
în timp ce eu încep să scriu poemul.
din când în când îmi
vânează câte un cuvânt
făcându-mă să mă opresc și să respir
ele sunt polimorfe, pot circula prin cuvinte
fără ca eu să îmi dau seama.

METAMORFIK@ 2

Voi scrie un poem când voi fi liniștit.
Despre oraș și despre felul în care spațiul
se distorsionează și se sfredeleau în el
găuri de vierme transdimensionale.
Despre cum te plimbai tu pe Pandurilor
în bluza aceea crem decoltată și
despre șoseaua cu două benzi care se
inflama și palpita ca într-un
joc cu lentile biconvexe, divergente. Voi
scrie un poem despre viziunile mele citadine iar tu
vei fi cea mai tulburătoare dintre ele, tu
vei electriza în treacă fonemele poemului
cu buclele tale negru-roșcate.
Vocalele, parcă văd,
or să-și facă tobogane din cărlionții tăi și ți se vor
scurge de-a lungul pomeților sub bărbie.
Vei intra în poem cu gestul hotărât al
împingerii unei uși de magazin și

Șezătoarea literară LitArt 2012 - Zau de Câmpie

(Urmare din pagina 1)

Momentele lirice au fost intercalate cu lecturi de proză, anecdote și judecăți de valoare la adresa actului cultural contemporan. Cântecul interpretat de profesorul Ioan Porim, care cu greu și-a stăpânit emoțiile în fața asistenței, și-au găsit și ele locul binemeritat în desfășurătorul evenimentului.

Scena a revenit apoi artistului și scriitorului Ioan Astăluș. El a presărat scurta sa pledoarie pentru cultură cu câteva bancuri, apoi a citit un fragment din cea mai nouă creație literară a sa. Poetul Gheorghe Botezan a citit o poezie, creație proprie și a dat cuvântul Magdei Han care i-a urmat exemplul. De la masa colegiului redacțional al revistei „LitArt” a vorbit și Nelu Mărginean care, în ton cu locul în care s-a desfășurat șezătoarea, a citit un eseu inspirat de vizita la rezervația de bujori de la Zau, unici în România.

A venit apoi rândul Angelei Măgherușan, redactor „LitArt”, care a menționat două nume mari din istoria Tirgu-Mureșului: Emil A. Dandea și Bernády György, amintind contribuția celor două personalități în

literară „LitArt” de la Zau de Câmpie. Acesta a oferit publicului un fragment dintr-un roman memorialist a cărui temă este viața tatălui autorului. Nicușan a dat citire și unei poezii pe aceeași temă: „tata lucra la o școală profesională care fabrica clasa muncitoare”.

Cel de-al doilea moment al profesorului Ioan Porim l-a evocat pe Avram Iancu, după care asistența a gustat din arta poetului Zeno Ghițulescu, decanul de vârstă al scriitorilor mureșeni. Poeta Cornelia Toșa, plină de emoție și cu vocea tremurândă, a adus în fața publicului câteva poezii îndrăgite care au învăluit încăperea în melancolie.

„Reverență în fața celor care cred în necesitatea și frumusețea cuvintelor scrise.” Așa și-a început actorul și publicistul Rudy Moca emoționanta pledoarie pentru frumos. Acesta a citit trei poeme care i-au adus actorului ropote de aplauze din partea publicului. Tânărul poet Dumitru Mircea Buda, și el redactor al revistei „LitArt” a vorbit despre profilul tipăriturii. Buda a subliniat faptul că existența duală a „LitArt”, cea tipărită și cea digitală, se întâlnesc foarte bine în scopul propus de redactorul-șef Adrian A. Giurgea.

Scriitoarea Mediana Stan a citit asistenței un poem plin de tâlc, iar șezătoarea a fost încheiată de actorul Nicolae Mihoc care a ales să recite trei poezii, ale poetilor Romulus Lupescu, Toma Caragiu și, nu în ultimul rând, Adrian A. Giurgea.

Redactor: Nelly Blăjuț

A consemnat: Ana-Maria Gajdo

Adrian A. Giurgea, redactor-șef „LitArt”:
„Revista „LitArt” apare în județul Mureș cu o difuzare județeană, națională dar, prin intermediul on line-ului, și internațională. Mă încapățânez să apară această revistă (...)

cultura mureșeană. Măgherușan a adăugat că acești doi oameni ar trebui lăudați „la pachet” pentru că sunt de aceeași talie și au avut contribuții identice ca valoare.

Invitată la șezătoare a fost și omul de presă Ioana Roman care a oferit un tablou mai puțin plăcut, dar adevărat despre relația culturii cu presa, despre care a spus că „nu este una comodă”.

Odată cu scriitorul Constantin Nicușan a venit și momentul amintirilor în șezătoarea

pentru că știu și simt că este încă nevoie de un spațiu de exprimare al celor care creează, al tinerilor creatori. Pentru că nu cred că mai este momentul să avem literatură de sertar, este nevoie ca cineva să le ofere tinerilor locul - fiindcă dreptul îl au - de a se exprima, nu numai în mediul on line, unde fiecare spune ce vrea ci într-un mediu organizat, unde o redacție își poate spune un punct de vedere cât se poate de profesionist în legătură cu textul sau cu lucrările prezentate spre publicare. Intenția mea este ca, dacă reușim din 2013, dacă nu, din 2014, acest gen de manifestare să ajungă în cât mai multe locuri, comune, din județul Mureș, fie sub semnul șezătorii „LitArt”, fie sub altă denumire: oamenii de cultură, oamenii de litere și actorii să se poată întâlni gratuit, fără a se tăia bilet la intrarea în sala de spectacol, cu lumea satului mureșean. Șezătoarea literară „LitArt” s-a bucurat de sprijinul financiar al Consiliului Județean Mureș în baza unui proiect declarat câștigător în cadrul licitației de proiecte culturale din primăvara acestui an”.

Ioana Roman, publicist:

„Din punctul meu de vedere presa țârgumureșeană și mureșeană, în general, nu este, sincer, foarte apropiată de actul cultural. Și îmi permit să fac afirmația și mi-o

asum în contextul în care am condus câteva redacții (...) Sper eu ca mai mulți oameni din zona de presă țârgumureșeană, pentru care meseria de jurnalist nu este o etapă din viață ci o vocație să considere, ca și mine, că trebuie să acordăm mai mult timp fizic, în emisiuni la televizor, radio sau în paginile ziarelor pentru zona de creație. Dar dacă ar fi să facem o analiză pe ansamblu, lucrurile nu stau foarte, foarte bine (...) Din păcate, televiziunile nu vor difuza asemenea emisiuni culturale pentru că nu există încă un public de nișă. Se pare că, în România, să te uiți la o emisiune culturală a devenit un act de „snobism”, oarecum (...) Din păcate, legat de relația presă - cultură, în general, mai ales în ceea ce privește posturile naționale mari de televiziune nu va fi una comodă nici pe viitor. Eu voi susține, prin tot ceea ce pot eu să fac, promovarea culturii în presă”

Alexandru Iurian, primarul comunei Zau de Câmpie:

„Mă bucur că și anul acesta am găzduit acest eveniment la Zau și îi mulțumesc lui Adrian Giurgea că s-a gândit să facă în locul lui natal astfel de întâlniri literare, pentru că în mediul rural cultura a fost neglijată și astfel de întâlniri nu prea au loc”

IN VINO MYSTERIUM.

Șase soiuri nobile ale podgoriei Jidvei își amestecă misterios aromele în această colecție exclusivistă de vinuri cupaj, creată special pentru a vă surprinde.

Cu fiecare pahar de Mystery descoperiți plăcerea de a vă pierde într-un labirint subtil de senzații, o experiență încântătoare, care va conferi pasiunii dumneavoastră pentru vin dimensiuni noi, nebănuite.

MYSTERIUM
 DEZVĂLUIT DE JIDVEI

WWW.MYSTERIUM.RO

În vizită la preotul Gheorghe Oltean pe proprietatea căruia au fost ridicate replita ale unor lucrări celebre ale lui Constantin Brâncuși.

TOTEM 2012

Fundația de Artă Contemporană organizează în perioada 20 septembrie – 13 noiembrie 2012 Expoziția Internațională de Artă Plastică „TOTEM”, ediția a VII-a, Târgu-Mureș.

Vor participa 19 artiști plastici din România, Franța, Azerbaijan și Burkina Faso.

Vernisajul expoziției „TOTEM” va avea loc în data de 20 septembrie 2012, ora 18.00, la Sălile U.A.P., de la Palatul Culturii din Târgu-Mureș, Strada Enescu nr. 2. Prezintă criticul de artă Corneliu Antim. Curatorul expoziției este Adrian Chira.

Partenerul principal al evenimentului este E.on România.

Parteneri ai evenimentului sunt UAP Târgu-Mureș, Complexul Muzeal Județean Mureș și Asociația K'ARTE.

Participă artiștii Ștefan Pelmuș (București), Ștefan Călărășanu (Timișoara), David Morar (Târgu-Mureș), Vasile Rață (București), Iosif Ștefan Tasi (Timișoara), Alexandru Păsat (Cluj Napoca), Vasile Tolan (București), Maxim Dumitraș (Bistrița Năsăud), Napoleon Tiron (București), Florin Ciubotaru (București), Mihai Perca (Bistrița Năsăud), Simion Moldovan (Reghin), Pop Ioan (Maramureș) Sorin Purcaru (Iași), Ionuț Anghel (București), Gopal Dagnogo (Burkina Faso), Adil Yusuf (Azerbaijan), Nicolae Flaising (Franța), Cristian Sida (Timișoara).

Miezu interogativ al Totemului

Încă de la început se cuvine să enunț câteva lămuriri necesare. Totemul este adevărată identitate a unei comunități; semnul de recunoaștere a apartenenței și continuității ei în topos, în istorie, în conștiința comună.

Totemul este, totodată întruparea unui crez. Prin natura lui, are un distinct conținut material și o concretă obiectuală. El ilustrează „spiritul locului”, esența dăinuitoare și protectoare a entității umane care îl investește cu aceste calități.

Totemul nu-i un simbol, deși are și un anume rost simbolic, semnificativ și recunoscut în cadrul comunității. Nu este nici amuletă purtătoare de talcări oculte, după cum nu este nici sacrament, atâta vreme cât el doar evocă și instituie un temei genealogic în numele unui crez colectiv, ce-i conservă existența și perenitatea ființei în obște, fără a construi, prin el și în jurul lui, un edificiu religios. De aceea, totemul nu este perceput ca o relicvă de esență divină. De aceea n-o să-l aflăm în practici sau procesiuni cu caracter religios. El nu este prezervat în spații sau amenajări ascunse privirii, ci este un element vizibil și o realitate obiectuală permanentă, prin care funcția lui bipolară – cea identitară, prin certificarea rădăcinilor primordiale/originare, și cea protectoare – se manifestă deschis ca un dat obiectiv și spiritual, în egală măsură. De aceea totemul este prezent și astăzi, mai ales în comunitățile genuine, de dimensiuni restrânse, dar răspândite în toată lumea. Practicile șamaniste siberiene, africane, tibetane, amerindiene, cele din Oceania au rămas perpetuează în forme ritualice spectaculare vii de o mare diversitate credințe și convingeri de tip totemic.

Desigur, pentru formațiunile tribale din lumea contemporană totemul nu mai prezintă exclusiv încărcătura esoterică, ocultă inițială a obiectului infailibil, devenit feteș. Atributele de ordin decorativ-ornamental, de podoabă binefăcătoare (port-bonheure), interesele comerciale și cele sociale au făcut din totem un articol de curiozitate turistică și culturală, dar și o valoare insolită de mai largă adresabilitate publică.

Nu întâmplător, artizanii primitivi au tratat de-a lungul timpului forma totemului în versiuni tot mai sublimate, marcând o tendință de condensare în simbol a vestigiului real, originar, simultan cu accentuarea detaliilor expresive

ale reprezentării obiectului-totem. De aceea, în marea lor majoritate, artefactele totemice au desfășurare volumetrică, senzorialitate tactilă și pregnanță obiectuală. Materialele din care sunt făcute sunt precumpănitor minerale, fibroase vegetale sau de origine animală (os, piele, blană, pene) aflate de regulă în mediul natural proximal și accesibil. Este motivul pentru care, de pildă, elemente ale recuzitei sacramentale a cultelor religioase monoteiste cunoscute nu pot fi asimilate universului de reprezentări totemice, deși tentația derapajului eretic de acest gen există! Niciodată crucea, pocalul Graalului, steaua davidiană, roata hindusă, stupele budiste, mihrabul islamic sau alte însemne simbolice sacramentale nu vor putea fi însușite de conștiința religioasă a umanității drept totemuri, oricât de departe ar împinge această limită adepții (deloc puțini) ai libertății totale de interpretare și exprimare artistică.

Cu toate acestea, manifestările publice ale artiștilor plastici din ultimul secol, atașați esteticii moderniste sau tendințelor avangardiste, persistă în confuzia dintre teritoriile simbolisticii religioase, cu seculară și aprofundată semnificație teologică și cele ale spectacolului ritual și misticii magice elaborat în jurul uneia sau altele dintre puzderiile de reprezentări totemice.

Neconstituindu-se într-o religie, ci fiind în numele unei credințe aleatorii și strict localiste cu scopuri paternaliste, temporale și sociale bine determinate în cadrul micro-comunităților care le cultivă, astfel de practici totemice, și tot ceea ce intră sub incidența lor, nu vor putea accede în zona largului interes public, decât sub forma unor realități exotice de minorat cultural și spectacular, de mostre vii ale unor curiozități antropologice.

Ceea ce se poate constata, azi retrospectiv, și în desfășurarea incitantului proiect expozițional de la Tg. Mureș, al cărui consecvent și tenace promotor este pictorul Adrian Chira, susținut de numeroși săi invitați de-a lungul a șapte ediții succesive. În bună parte, lucrările expuse, reprezentând principalele genuri, limbaje plastice și orientări estetice/stilistice, au vădit inadecvarea tematică, caracterul excesiv experimental, improvizatoric, viciat uneori, alteori prea liberal al interpretării și transpunerii în operă a motivelor totemice, fapt ce trădează confuzia și aproximarea în cunoașterea termenului pus în ecuația plastică a proiectului mureșean. O probează

EXPOZIȚIE INTERNAȚIONALĂ DE ARTĂ PLASTICĂ. Ediția a VII-a. Târgu Mureș
20 septembrie - 13 octombrie 2012. Sălile U.A.P., Palatul Culturii, Str. Enescu nr. 2
VERNISAJ: 20 septembrie 2012, ora 18:00. Prezintă criticul de artă Corneliu Antim

majoritatea compozițiilor de pictură și grafică de pe simeze, știut fiind că discursul descriptiv sau retoric abstractiv în format bidimensional sunt greu compatibile cu pregnanța obiectuală, aproape sculpturală, a conceptului de Totem.

Această a șaptea ediție a Salonului internațional cu acest generic, și-a propus să imprime mai multă rigoare în configurația plastică a conceptului tutelat, în versiuni și limbaje plastice deopotrivă moderne și originale. Majoritatea lucrărilor expuse sunt semnate de sculptori prestigioși și de câteva compoziții spațiale, panouri de pictură-obiect realizate de artiști specializați în pictura sau grafică de șevalet.

O opțiune curatorială salutară, ce își propune să confere acestui proiect expozițional un temei estetic credibil și o interpretare flexibilă, în cheie post-modernă, a înveteratului concept de „Totem”, ce are atâtea influențe și întrepătrunderi fertile cu viziunile și expresiile plastice ale artelor vizuale europene din ultima sută de ani.

Este motivul pentru care, dintr-un parcurs expozițional contradictoriu prin echivocul reprezentărilor pretins „totemice”, și al improvizății afirmative, ori a confuziei asupra conceptului tutelat, lucrările din actualul Salon „Totem”, de la Tg. Mureș au un miez interogativ plauzibil și mai coerent prin alternativele plastice explicite oferite dialogului vizual. Unele dintre acestea – mă gândesc la creațiile semnate printre alții de Al. Păsat, Ioan Pop-Vereda, Ștefan Călărășanu, Simion Moldovan, Vasile Rață, Iosif Tasi, Sorin Purcaru, Nicolae Fleissig – mi s-au relevat exemplar împlinite și probatorii pentru ceea ce probabil, vom vedea în următoarele ediții ale acestei remarcabile inițiative artistice și curatoriale mureșene, dedicată creației plastice contemporane.

Corneliu Antim, critic de artă
Septembrie, 2012

LABORATOR EXPERIMENT "RAKU" DEDA BISTRA 23-26 AUGUST 2012

Participanți: Bucur Mana; Costea Gherghina, București; Csiki Orsolya; Csorvási Szabó László Attila; Fórró Ágnes, Cluj Napoca; Moldovan Mária; Moldovan George, sculptor; Mureșan Gheorghe, sculptor; Olteanu Mariana Cara, Sighișoara

Într-un mediu natural, pe valea Mureșului, într-o curte plină de verdeață, aproape de domeniul Vlasiu, din amabilitatea familiei reghinene Perșa Anca și Ovidiu am reușit organizarea unei tabere de vară a patru zile de ardere succesive tip raku.

„Vinovat” de aceasta a fost grupul de ceramiști „CERART” din Târgu Mureș coordonați de subsemnata.

Dar mai întâi câteva cuvinte despre arderea RAKU. Această tehnologie de origine asiatică cu o vechime considerabilă a fost

dădea foc. În zilele noastre răspândindu-se în toată lumea această tehnică de ardere a fost îmbrățișată de către ceramiști din diverse țări, totodată adăugându-se noi și noi metode

cât și îmbunătățiri. Pe lângă metoda clasică de ardere și tratate cu diferiți agenți (fum, pământ, nisip, paie, frunze uscate, sare etc.) este procedeul naked raku destul de recent inventat pe care l-am aplicat cu succes și noi. Este o metodă mai laborioasă cu mai multe faze de lucru dar rezultatele sunt pe măsură.

Arderea clasică necesită două faze de trecere prin foc și anume obiectele fie ele din lut șamotă sau gresie se biscuitează la aproximativ 1000 grade C, apoi se glazurează cu glazuri tip raku și se ard într-un cuptor special construit ca cel din imagine

Când atmosfera din cuptor atinge temperatura dorită se scot obiectele și se bagă în recipienti din tablă care conțin diferiți agenți mai sus menționați ce produc fum în contact cu obiectul incandescent. Efectele

sunt uimitoare și surprinzătoare, irizații, metalizări cracleuri etc. Anul trecut împreună cu doi colegi respectiv Monika Pădureț și Moldovan George am participat la un curs de naked raku la Fundația Internațională de Ceramică din Kecskemét, Ungaria învățând și îndrăgind totodată această metodă de ardere.

În aceste patru zile am experimentat în special arderea naked raku care înseamnă raku gol sau golaș semănând cu terra sigilata până la un punct. Obiectele trebuie bine șlefuite înainte de biscuitare, pe urmă acoperite cu un strat protector (un gen de barbotină) și în final gazurate. Se ard la temperatura glazurii,

se scot din cuptor incandescente se afumă și se stropesc cu apă rece astfel glazura care n-a aderat la ciob va exfolia iar fumul care a pătruns prin pori și crăpături va realiza desene negre/fumuri pe suprafețele obiectului.

Fiind o reușită voi continua organizarea an de an a acestei tabere/experiment contând în continuare pe sprijinul familiei Perșa căroră le mulțumesc și pe această cale, al Primăriei municipiului Târgu Mureș cât și a altor iubitori de frumos.

Mana Bucur, artist ceramist
Coordonatoare „CERART” și
organizatoare tabară „RAKU”

pusă în practică de către călugării zen care făceau mici recipiente pentru ceremonia ceaiului, arderea (una singură) având loc în niște gropi acoperite cu lemne căroră li se

Premiera de gală a filmului

DESPRE OAMENI ȘI MELCI

la Cinema ARTA din Târgu-Mureș

Primăria Municipiului Târgu-Mureș și Teatrul 74 au plăcerea de a vă invita la Premiera de gală a filmului "DESPRE OAMENI ȘI MELCI", marți 18 septembrie 2012, ora 19.00, la cinema Arta.

După vizionare vă veți întâlni cu membri ai echipei, regizorul Tudor Giurgiu, directorul de imagine Vivi Drăgan Vasile și actorii Dorel Vișan, Andi Vasluianu și Ovidiu Crișan.

Filmul va rula la Târgu-Mureș în perioada 14-20 septembrie. Biletele se găsesc la Casa de bilete a Cinematografului Arta.

Filmul de neratat al lunii septembrie este comedia *Despre oameni și melci*, ce a avut premiera națională în data de 14 septembrie, ajungând în prima săptămână în nu mai puțin de 22 de orașe, pe aproximativ 40 de ecrane. Astfel, în primul weekend filmul va putea fi văzut în: București, Bacău, Arad, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța, Tulcea, Brașov, Pitești, Satu Mare, Slatina, Râmnicu Vâlcea, Baia Mare, Târgu-Mureș, Oradea, Brăila, Ploiești, Craiova, Sibiu, Bistrița și Hunedoara.

Distribuitorii filmului, Transilvania Film și Ro Image, desfășoară o campanie de proporții care are ca scop

rite orașe din România, în teatre sau case de cultură, proiecții al căror program va fi pre-anunțat pentru a ajunge în atenția publicului.

Pe lângă mijloacele tradiționale de promovare (outdoor, print, TV) distribuitorii au decis să investească într-o campanie masivă online, realizarea de spoturi și materiale video personalizate, acțiuni de sampling precum și în amplasarea de display-uri și materiale neconvenționale (ex. Conserve de melci cu protagoniștii filmului), totul din dorința de a trezi atenția publicului și de a-l invita să vină cu interes la film.

înregistrarea unui număr record de spectatori pentru un film românesc, și, totodată, și-au propus să aducă această producție în fața publicului din orașe și zone care nu dispun de săli de cinematograf prin metode alternative de proiecție. În acest scop s-au format 3 echipe mobile care vor proiecta *Despre oameni și melci* în dife-

Premierele de gală în prezența actorilor, a regizorului și a membrilor echipei vor avea loc în București, Târgoviște, Oradea, Cluj, Arad, Timișoara, Bacău, Iași, Constanța, Galați, Brăila, Ploiești, Târgu-Mureș, Alba Iulia și Sibiu.

Despre film

1992, Cîmpulung Muscel. Fabrica de mașini ARO a dat faliment și urmează să fie privatizată într-o săptămână. Va fi cumpărată de o companie franceză care intenționează să o transforme într-o crescătorie de melci. Dintre muncitorii pe care fabrica îi are în prezent, doar 300 își vor păstra locul de muncă. Totul se schimbă când unul dintre băieți găsește o soluție inedită menită să-i salveze colegii de la șomaj și să scoată uzina din faliment.

Filmul este cel de-al doilea lung metraj în regia lui Tudor Giurgiu, după *Legături Bolnăvicioase*, care a avut premiera în România în anul 2006.

În *Despre oameni și melci* spectatorii se vor bucura de prestația unor actori români îndrăgiți precum Andi Vasluianu, Dorel Vișan, Monica Bîrlădeanu, Andreea Bibiri, Valeria Seciu, Ovidiu Crișan, Ion Grosu, Clara Vodă sau Alina Berzunțeanu, dar și de interpretarea renumitului actor francez Jean François Stevenin și a fiului său, Robinson Stevenin. Jean François Stevenin a avut roluri importante în filmele unor regizori precum François Truffaut, Jacques Rivette, Bertrand Blier, Jacques Demy sau Jean-Luc Godard și a jucat pentru prima dată într-un film românesc.

Scenariul îi aparține lui Ionuț Teianu, mutat în Franța din 1991, după ce a absolvit Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică din București.

Vivi Drăgan Vasile semnează imaginea, iar Vlaicu Golcea este compozitorul filmului.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la S. C. Udvarhelyi Hirado SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: **Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni; Editura "MUREȘ" și www.cultura.inmures.ro**

Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA,
I. SUCIU MOIȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECU, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.